

WONDERLIJKE BRUILOFTSCEREMONIËN

Het mag dan zijn dat - terwijl dit geschreven wordt - maart een heel dikke witte veer uit zijn staart heeft verloren, toch zullen de zoele winden uit west en zuid de katjes aan de berken elke dag meer laten zwellen. Half april sluieren die bomen zich met een fijn groen waas van kartelige bladkunst. Ook de beuken ontluiken dra. Een Vlaamse Gaai zit reeds binnensmonds te kokkeren en de Groene Specht zwiert schaterend en hinnekend door de lanen en de bossen. De Tjiftjaf is terug uit het zuiden. 's Avonds en 's morgens klinkt zilverachtig het tere roodborstjeslied. Welnu, dan is de tijd gekomen om de aandacht te vragen voor een der meest bijzondere tournooien, welke in ons land worden gehouden. Ze vinden plaats in hei- en stuifzandterreinen, die hier en daar wat berkenopslag of coniferenzaailingen de (schrale) kost geven, en ongerept vrije natuur zijn gebleven! De deelnemers zijn zwarte ridders, gevederd, uiterst schuw en waakzaam. Vogels, die absoluut zijn aangewezen óp en afhankelijk zijn ván de vereiste wilde natuurstaat hunner domicilie. Gezien deze voorwaarden is het niet te verwonderen, dat we hen - we spreken over de vrij zeldzame Korhoenders - niet veel meer zullen aantreffen. In het Gooi een zeer bescheiden bezetting. Dan op de Veluwe een wat groter aantal. En tenslotte in Drente, Twenthe, Brabant en Limburg nog een stel.

Lyrúrus tétrix, de vogel met de liervormige staart, is familie van de Fazant en evenals deze, houdt hij er zeer bijzondere paarceremoniën op na.

Er zijn niet velen, die deze taferelen uit aanschouwing kennen, want de Korhaan en -hen zijn niet gemakkelijk te benaderen. Een "wilde" fazant is, vergeleken bij hen, haast mak. Men moet meegaan naar de, aan de omgeving aangepaste, schuilhut, die dicht bij de kampplaats is gebouwd. 's Morgens vroeg, zó vroeg dat de aprilnacht nog aan de winterkoude doet terugdenken, welft een donkere koepel zich over de aarde. Alleen in het oosten gloort heel flauwtjes de naderende dag. Dan al kruipen we in onze gecamoufleerde reportagehut. De hei zal direct met een laagje ruigvorst overtrokken worden en er dreigt ook kille nevel. Brrr, wat is het koud. Het komt er nu op aan, dat we zó goed in de omgeving zijn verstopt, dat we het oog van het Korhoen verschalken. Daarvoor is wel iets nodig bij de vogel, die volgens een oude jagersspreuk op elke veer een oog heeft!

Is dat echter oké, dan horen we na korte tijd de eerste haan invallen; ook duiden enkele groene, gele en roseachtige vegen de komst van de dageraad aan. Onbewegelijk, een tijdlang, blijft de haan staan, speurend of er onraad is. Safety first! We zien nog niet veel, laten we dus even memoreren, welke kleuren op het visitekaartje van deze rara avis staan. De haan is zwart met staalblauwe glansen. Straks zullen we door de prismakijker zien, dat op de kop een rode plek zit, te vergelijken met een kam. Deze is treffend en dichtert-lijk door de jagers met "roos" betiteld. Over de vleugels lopen een paar witcrème dwarsbanden. De staartveren zullen dadelijk liervormig uitwaaiëren en daartussen zit als een ware verrassing een partijtje crème, dat alweer alleraardigst en lyrisch met "bloem" benaamd is.

Van de hennen zullen we waarschijnlijk niet veel te zien krijgen. Ze zijn echter gelijk het fazantenwifje roestig geelbruin met allerlei donkere randjes en streepjes, om haar aan het oog van de belagers te onttrekken. En inderdaad, wanneer zij haar 6 - 12 geelbruine, mooi geglansde eieren (formaat kippeei), met hun roodbruine spikkelingen op de schaal, bebroedt, werkt deze schutkleur zo ongelooflijk goed, dat zij, al stonden we er met onze neus boven, aan ons oog ontgaan zouden.

Begin dus niet bij gebrek aan eieren er naar te zoeken, je verslijt er beslist een paar schoenzolen aan.

Maar eigenlijk zijn we nog niet aan de eieren toe.....

De haan heeft ondertussen gezelschap gekregen van een paar collega's en nu vangt een wonderlijke uiting van driftleven aan. Hier, op hun bolderplaatsen komen zij elkaar bekampen en de loef afsteken. Langzaam draaien en wenden zij zich, laten de vleugels hangen en slepen, spreiden de staart wijd uit en zo, in extase gerakend, beginnen zij te blazen en te sissen.

"Tsoch-tesjich. Tsoch-tsiech. Tssj-tsie". Dat prikkelt wederkerig.

Allemaal maken zij nu van die blaas- en siggeluiden ten teken dat de spiegel- (en ook echte) gevechten zijn begonnen. De koppen en nekken worden gebogen.

Ze glijden snel rennend voorbij. Springen in de lucht. Maken allerlei buitelingen. En op het toppunt komen er uit hun snavels dan roffelende oe-klanken.

"Koerroe-roek, koerroe-roe, koeroe-oer-roe, koerroek".

Zó echt, zó oud is dit gebolder, dat wij in deze oneindige ruimte en wijdheid van de voorjaarsochtend, terwijl de stilte alom nog heerst, voelen, getuige te zijn van een schouwspel, dat ook duizend jaar geleden zich precies zo afspeelde; een brokje oer-natuur.

Enkele uren lang houdt dit geroffel en gebolder, dat van ver te horen is, aan. Blazend en sissend blijven zij, onder "koe-roe-roe"-klanken buitelend, springend, glijdend en slepend, hun "liefdesdansen" en tournooikampen volbrengen, zoals de levensdrift hen gebiedt.

Wellicht dat een niet-vogelliefhebber deze extase-vertoningen ietwat belachelijk zou vinden en over "stomme vogels die gek doen" zou spreken. Hij of zij moet deze levensuiting dan gaan zien als het hoogtepunt in het leven dezer merkwaardige hoenders. Want waarom geschiedt dit?

Elke haan heeft zich een territorium afgebakend op de kampplaats en kondigt dit met zijn geluiden aan bij vriendinnen en mededingers. Stoort een tegenstander zich hieraan niet, nu, dan stuift hij er op af. Tevens zal zijn moed

en wellicht het ontplooiën van de fraaie staart met de blanke bloem, het coquetteren met de vleugels zijn 3 à 4 wijfjes imponeren. Trouwens, hij heeft er voor te waken dat een jongere haan er geen uit zijn harem ondertussen probeert te verleiden. Dan geraakt hij buiten zichzelf. Toch, ook zonder dat er andere hanen in de buurt zijn bolderen ze wel eens. We moeten dit beschouwen als afreageren van driften.

En de wijfjes, waar zijn die? Die doen alsof ze er niet bij horen.

Waarschijnlijk zitten ze in de nabijheid achter een heipol, vliegden of brem- of braamstruik. Zij weten echter heel goed, dat dit alles een voorspel is van de bruiloft. Wanneer die zich voltrokken heeft, is ook de zon opgestegen uit haar leger van schaapjeswolkjes. De dag is begonnen. De Korhoenders zijn verdwenen. De argeloze wandelaar weet niet beter of hij gaat door een uitgestorven landschap. En wij gaan nu, verkleumd tot op het bot maar een kostelijk bezit aan natuurschoon rijker, huistoe.

In de warme meizon zit de taankleurige hen en warmt broedend, onopvallend tussen buntgras en hei, haar liefdesproducten. Deze moederwarmte ontsluit een nieuw leven. Rollen na enkele weken de schattige, zandkleurige donsbal-letjes uit hun broze kluisters, dan zijn ze dadelijk marsklaar. Een Korhen met jongen is een filmpje van zachtheid en donzige teerheid. Een enkele nederlandse fotograaf - Job van de Peppel - is het gelukt dit schouwspel vast te leggen op de gevoelige plaat. Met..... "Jobs"-geduld natuurlijk. In Artis staat er een diorama van.

Al die wilde hoenders hebben sterke looppoten en het zou je verbazen te zien, hoe hard zij kunnen lopen. Ze doen dat liever dan vliegen. In hoogste nood pas gaan ze op de wieken. Weliswaar zoeken ze een slaapplek in de hoogte en de schuilnaam "Berkenhoen" verradt dat ze daarin wel graag zitten te zonnen of te fourageren. Een vreemd gezicht, die dikke klompen in de fijngetakte betula's.

Ze eten allerlei kruipend gedoe, ook zogenaamde miereneieren, zaden alsook plantenscheuten en men begrijpt dat in de nazomer bramen e.d. er vlot in gaan. Ze zijn echter afhankelijk van de hei. Het moet een prachtig gezicht zijn een zwarte Korhaan te zien smullen in de herfstglans en herfstatmosfeer. Maar wie ziet zoiets! Niet velen. Hun bevederde poten dragen hen fluks weg van alles wat naar mensen zweemt. Zij kennen ons als vijanden alleen. En het is wat sneu alleen aan hun goede spijsvertering te bemerken, dát ze zich "met vrucht" hier of daar vol stopten.....

We moeten dit kostelijke en kostbare bezit als iets ongerepts en oerouds goed weten te waarderen!

Eenmaal wég, zijn we die kluchten voorgoed kwijt! Dat zou eeuwig jammer zijn. Nodig is, grote stukken hei en stuifzand bij bos, beslist onaangetast te laten. Het is een voorrecht als men in de vrije natuur weer tot rust kan komen. De natuur kan deze rust echter niet geven, als zij zelf niet met rust wordt gelaten!!

Natuurbescherming is geen liefhebberij van een paar hobbies zoekende lieden. Wel een kwestie van liefhebben, n.l. van de nederlandse natuur door het nederlandse volk!

Met dank aan de hierboven reeds genoemde Uitgeverij A.G.Schoonderbeek te Laren, die ons welwillend toestemming verleende dit stukje in ons blad over te nemen.

